

**Úřad
Národní
rozpočtové
rady**

**Hospodaření obcí a krajů a úročení
jejich úspor**

Úřad Národní rozpočtové rady

Hospodaření obcí a krajů a úročení jejich úspor

Informační studie

sekce Makroekonomických a fiskálních analýz

duben 2025

Roman Kalabiška (roman.kalabiska@unrr.cz)

Úřad Národní rozpočtové rady

Holečkova 31, 150 00 Praha 5

tel.: 277 771 010

e-mail: podatelna@unrr.cz

www.unrr.cz

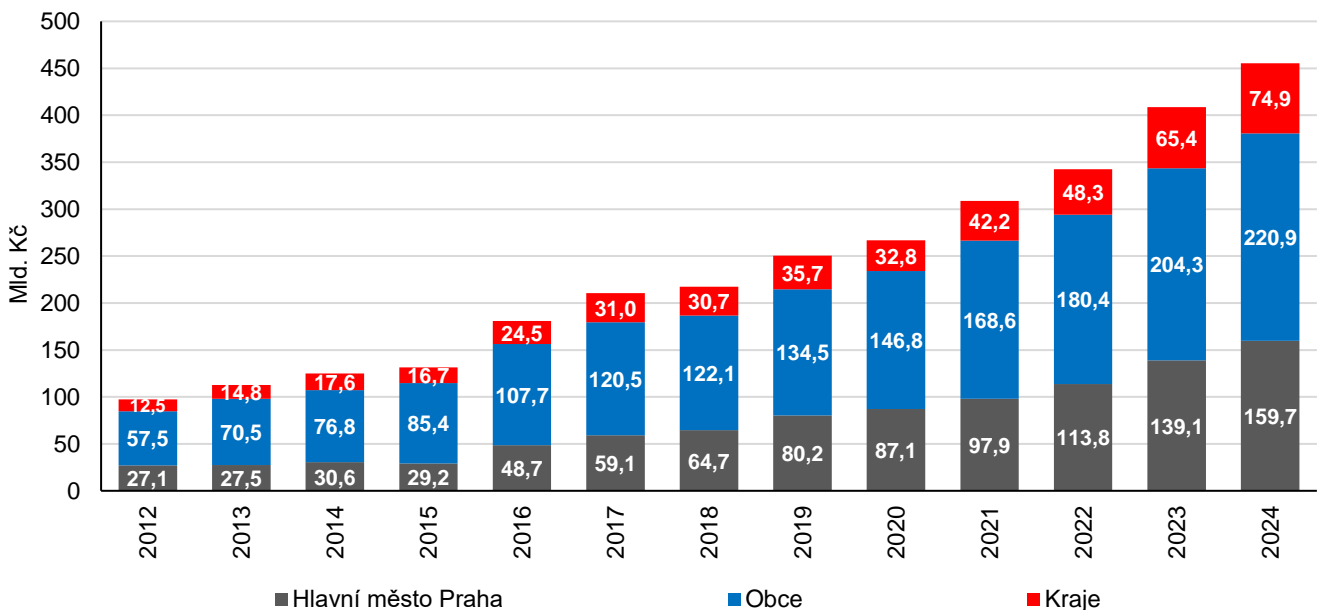
Úvod

Hospodaření územních samosprávných celků je v delším horizontu charakterizováno významnými přebytky, které vedou k hromadění finančních prostředků. Tyto přebytky mají dlouhodobě rostoucí trend, zatímco investiční aktivita místních samospráv se nijak nezvyšuje, a tak jejich naprostá většina končí na bankovních účtech, kde se jejich kupní síla vlivem rostoucí cenové hladiny časem významně snižuje.

1 Hospodaření obcí a krajů

V roce 2024 dosáhl přebytek hospodaření obcí a krajů hodnoty 51 mld. Kč (z toho 23 mld. Kč Praha, 18,2 mld. Kč ostatní obce a 9,8 mld. Kč ostatní kraje). Meziročně se tak jedná o snížení přebytku o 20,7 mld. Kč., které je přibližně rovnoměrně rozloženo mezi obce i kraje. V přebytku skončily přibližně dvě třetiny obcí (celkem 4 172) a 11 krajů. S přebytkovým hospodařením souvisí také nárůst úspor na bankovních účtech obcí a krajů o 46,7 mld. Kč. Na konci roku 2024 tak úspory obcí a krajů dosáhly rekordní výše 455,4 mld. Kč¹, tj. v porovnání s předpandemickou úrovní roku 2019 se téměř zdvojnásobily a od roku 2012 zůstatky na bankovních účtech obcí a krajů vzrostly téměř pětinašobně. Viz graf 1. Za stejné období vzrostl bazický index HICP jen přibližně o 55,4 %. Jedná se přitom o prostředky daňových poplatníků, které takto leží bez využití na bankovních účtech a jejich kupní síla je ohrožována inflací.

Graf 1: Úspory ÚSC na bankovních účtech v letech 2012–2024

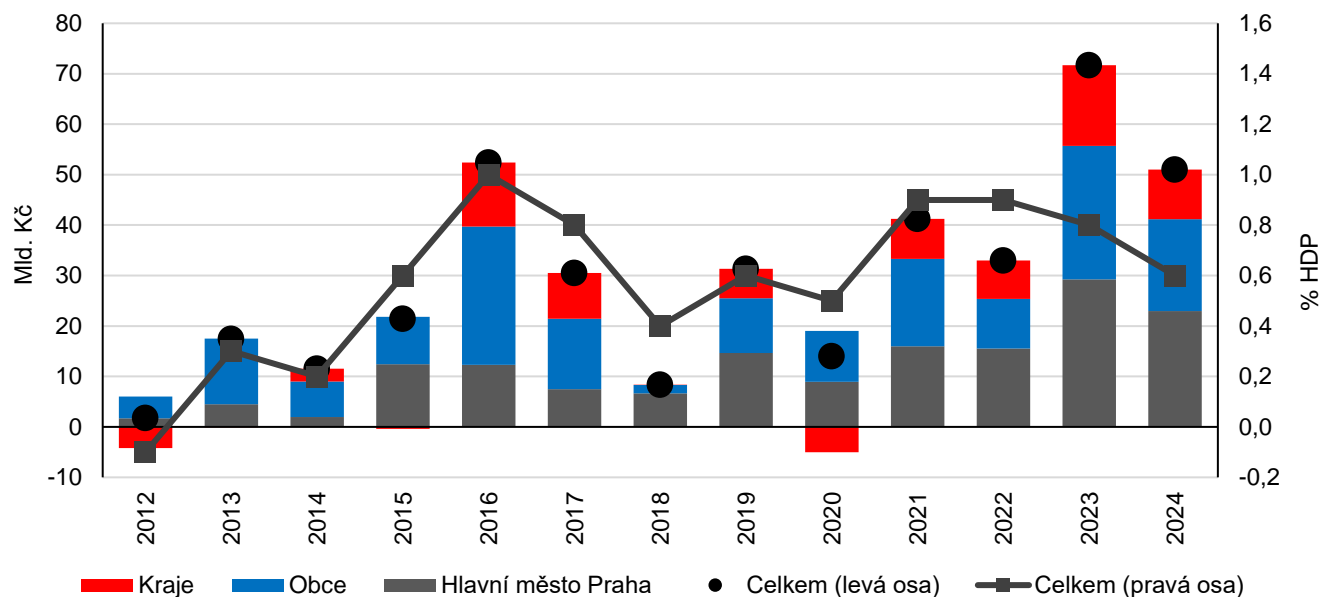

Zdroj: Státní pokladna Ministerstva financí ČR

Graf 2 zobrazuje vývoj salda hospodaření obcí a krajů v letech 2012–2024. V námi sledovaném období mají tyto přebytky dlouhodobě rostoucí trend, zatímco investiční aktivita místních samospráv se nijak nezvyšuje. To do značné míry koresponduje s nepravidelnými ale většinou jednosměrnými změnami rozpočtového určení daní ve prospěch obcí a krajů a v neprospěch státního rozpočtu. Zatímco například v roce 2012 získaly obce a kraje dohromady 28,22 % z celkového výběru daně z přidané hodnoty, v roce 2023 to bylo již 34,68 %.

¹ Zdroj: Státní pokladna Ministerstva financí ČR (2025).

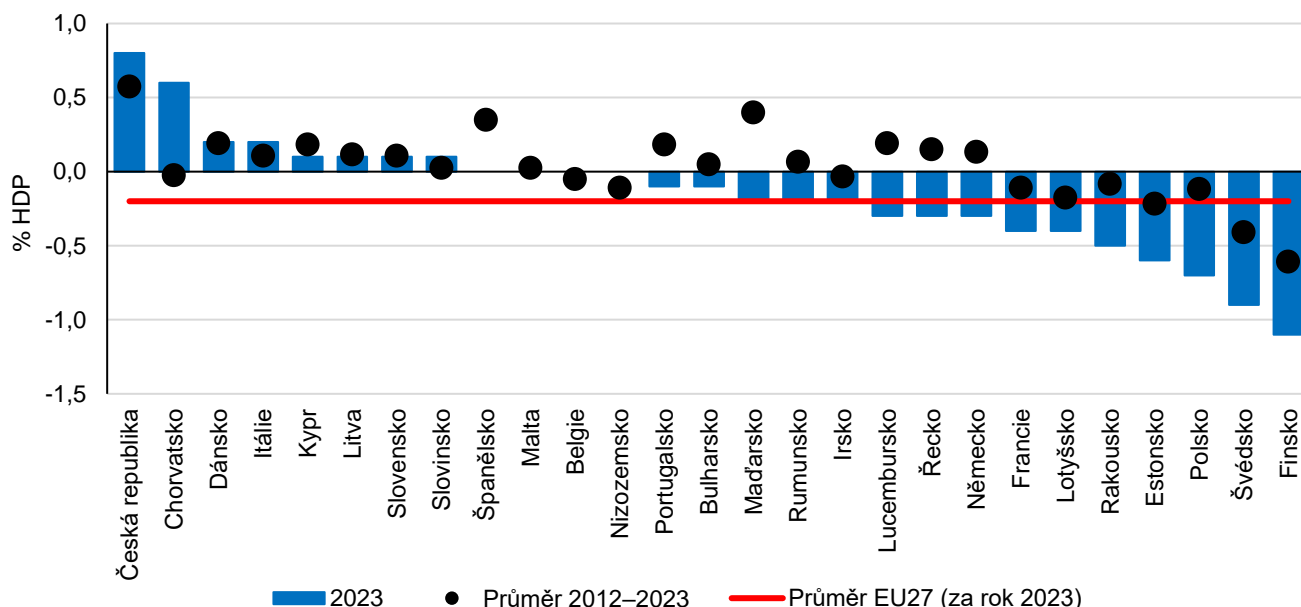
Graf 2: Saldo hospodaření obcí a krajů v letech 2012–2024

Zdroj: Státní pokladna Ministerstva financí ČR (2025).

V porovnání s ostatními evropskými státy jsou české obce a kraje v tomto ohledu unikátní. Graf 3 ukazuje porovnání salda hospodaření místních vlád všech 27 zemí Evropské unie. České samosprávy vykázaly v roce 2023 největší přebytek hospodaření v EU, kde průměrné saldo hospodaření tohoto subsektoru bylo v roce 2023 mírně negativní. Stejně tak i průměrné saldo za posledních 12 let mají nejvyšší obce a kraje v České republice. Můžeme tedy pozorovat, že nejde jen o dočasný výsledek zodpovědného hospodaření, ale o dlouhodobý a strukturální problém v systému financování obecních a krajských rozpočtů.

Graf 3: Saldo hospodaření subsektoru místních vládních institucí v Evropské unii v roce 2023

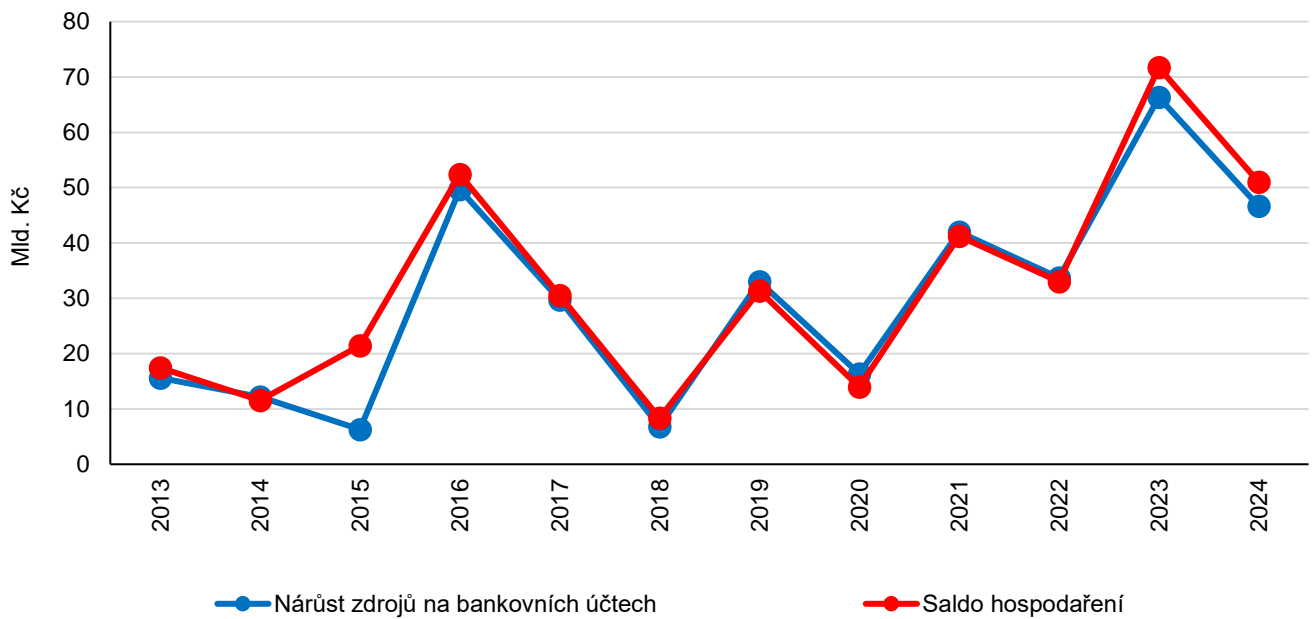

Zdroj: Eurostat (2025).

Pozn.: Subsektor místních vládních institucí zahrnuje všechny institucionální jednotky, jejichž pravomoc se obvykle vztahuje na určité vymezené území. Jsou zde zahrnuty územní samosprávné celky, tedy krajské, městské a obecní úřady (případně úřady spravující větší územní celky), jejich příspěvkové organizace a jiné podřízené organizace (zpravidla s místní působností), které jsou netržním výrobcem (například školy, sociální a zdravotnické služby apod). Kvůli dostupnosti dat je saldo hospodaření místních vlád v EU zobrazeno za rok 2023.

Častým argumentem zastupitelů místních samospráv, kterým obhajují hromadění úspor, je, že tyto prostředky potřebují k financování investičních projektů. Pokud by toto tvrzení bylo pravdivé, tak by roky akumulace úspor byly střídány roky, ve kterých jsou úspory využívány k financování investic. Z údajů v grafu 4 však vyplývá, že od roku 2013 jsou přírůstky úspor obcí a krajů pravidelně kladné a přibližně odpovídají jejich celkovému saldu hospodaření v daném roce, a tedy jen naprosté minimum přebytků je samosprávami používáno na investice do místní infrastruktury. Konkrétně v námi sledovaném období mezi lety 2013 a 2024 dosáhly obce a kraje kumulativního přebytku hospodaření 384,1 mld. Kč. Z této částky šlo 358,2 mld. Kč na bankovní účty. To znamená, že pouhých 25,8 mld. Kč (přibližně 6,7 % všech přebytků) bylo použito jiným způsobem než k navýšení bankovního konta, a to zejména ke splácení půjček. Výsledkem je fakt, že se drtivá většina přebytků obcí a krajů akumuluje na bankovních účtech, kde ztrácí svou hodnotu, jak ukážeme níže.

Graf 4: Porovnání salda hospodaření a meziroční změny úspor obcí a krajů v letech 2012–2024

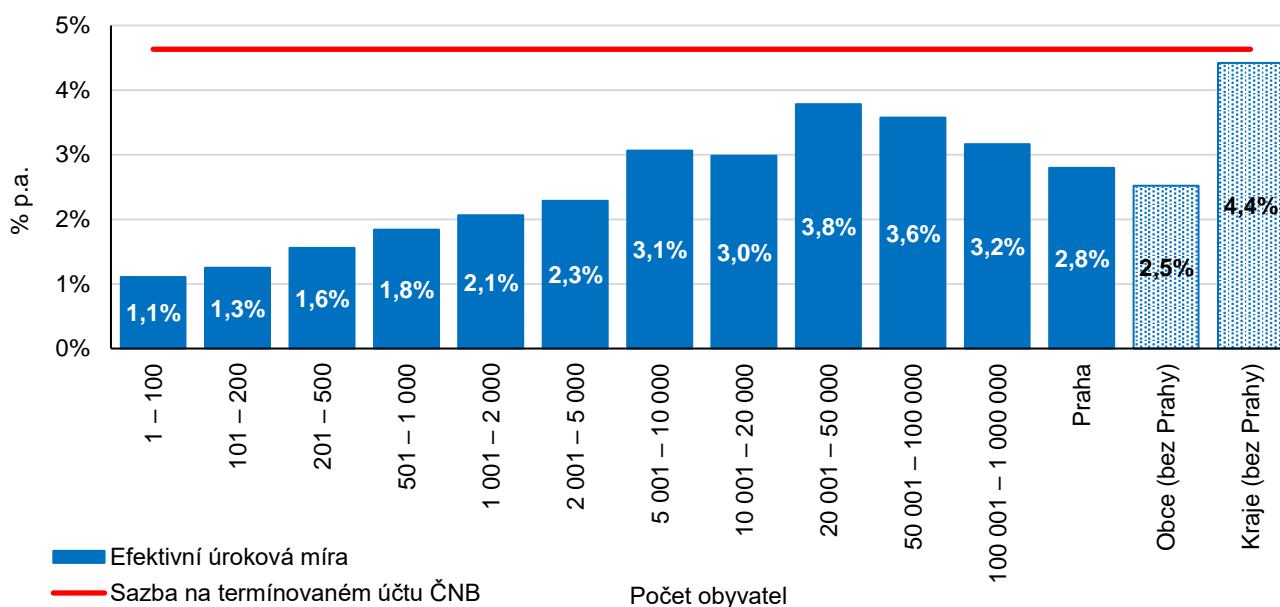

Zdroj: Státní pokladna Ministerstva financí ČR (2025).

2 Úročení úspor obcí a krajů

Ačkoliv oproti dřívějším letům v roce 2024 vzrostl podíl úspor na termínovaných účtech, míra zhodnocení prostředků obcí a krajů je poměrně nízká. Nominální efektivní úroková míra všech obcí a krajů v roce 2024 dosáhla 2,9 % p.a., přičemž nadpoloviční většina všech obcí nedosáhla ani na efektivní úrokovou míru 1 % p.a. Jedná se především o malé obce, jejichž průměrná míra úročení je nižší také v porovnání s většími městy. Například malé obce s méně než 100 obyvateli zhodnocují své peníze průměrně mírou pouhé 1,1 % p.a., zatímco větší města s 20 až 50 tisíci obyvateli s průměrnou úrokovou mírou 3,8 % p.a., tedy více než trojnásobným tempem. Největší mírou však své úspory dokázali zhodnotit zastupitelé krajů, jejichž průměrná úroková míra v roce 2024 dosáhla 4,4 % p.a. Na druhé straně průměrné zhodnocení obecních úspor jsou pouhé 2,5 % p.a. Graf 5 nabízí porovnání efektivní úrokové míry obcí a krajů s tříměsíčním termínovaným účtem státní pokladny, který je veden u České národní banky. Jeho průměrná efektivní úroková míra v roce 2024 byla přibližně 4,6 % p.a. Pouhých 191 obcí (tedy tři procenta všech českých obcí) dosáhlo na lepší míru zhodnocení, než je zmiňovaný termínovaný vklad ČNB. Ke konci roku 2024 na něm z obcí s více než třemi tisíci obyvateli mělo peníze uloženo pouhých 37 obcí a jediný kraj, a to v celkové výši 8,8 miliard, což představuje pouhá dvě procenta všech obecních a krajských úspor.

Graf 5: Nominální efektivní úroková míra ÚSC v roce 2024

Zdroj: Státní pokladna Ministerstva financí ČR, výpočty ÚNRR.

V tabulce 1 pozorujeme nominální efektivní úrokovou míru obecních prostředků v závislosti na počtu obyvatel dané obce. Obecně můžeme konstatovat, že malé obce, především ty s méně než 1 000 obyvateli, zhodnocují své zůstatky výrazně méně.

Tabulka 1: Nominální efektivní úroková míra ÚSC v letech 2013–2024 (v % p.a.)

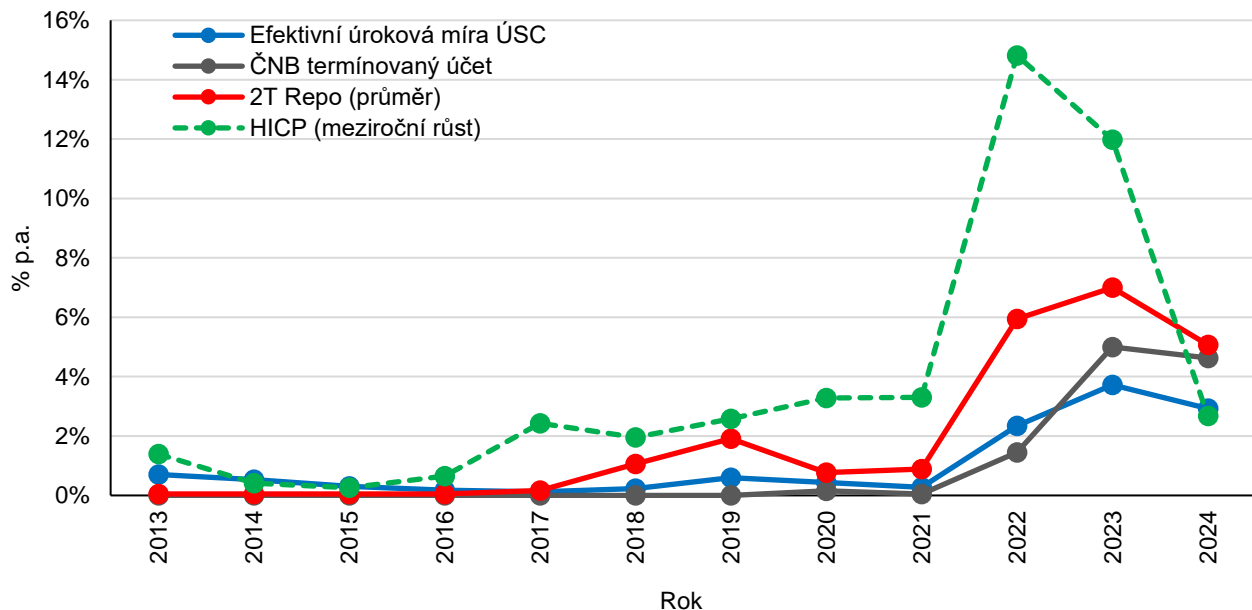
Počet obyvatel obce	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Méně než 100	0,3 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,0 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,2 %	0,7 %	1,1 %
100 – 200	0,9 %	0,3 %	0,3 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,1 %	0,1 %	0,8 %	1,3 %
200 – 500	0,5 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,3 %	1,0 %	1,6 %
500 – 1 000	0,5 %	0,3 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,4 %	1,4 %	1,8 %
1 000 – 2 000	0,6 %	0,4 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,7 %	1,9 %	2,1 %
2 000 – 5 000	0,6 %	0,3 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %	0,9 %	2,3 %	2,3 %
5 000 – 10 000	0,7 %	0,4 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,3 %	0,3 %	0,1 %	1,7 %	3,4 %	3,1 %
10 000 – 20 000	0,7 %	0,5 %	0,3 %	0,2 %	0,1 %	0,2 %	0,5 %	0,3 %	0,2 %	1,8 %	3,3 %	3,0 %
20 000 – 50 000	1,0 %	0,7 %	0,4 %	0,3 %	0,2 %	0,3 %	0,6 %	0,5 %	0,3 %	2,8 %	4,4 %	3,8 %
50 000 – 100 000	0,9 %	0,8 %	0,6 %	0,3 %	0,1 %	0,2 %	0,7 %	0,5 %	0,3 %	3,5 %	4,6 %	3,6 %
100 000 – 1 000 000	1,2 %	1,1 %	0,3 %	0,2 %	0,2 %	0,3 %	1,0 %	0,6 %	0,4 %	3,1 %	4,0 %	3,2 %
Hlavní město Praha	0,4 %	0,4 %	0,3 %	0,2 %	0,1 %	0,3 %	0,8 %	0,6 %	0,4 %	3,4 %	4,8 %	2,8 %
Obce (bez Prahy)	0,8 %	0,6 %	0,3 %	0,2 %	0,1 %	0,2 %	0,4 %	0,3 %	0,2 %	1,4 %	2,6 %	2,5 %
Kraje (bez Prahy)	0,9 %	0,6 %	0,5 %	0,3 %	0,1 %	0,4 %	1,0 %	0,6 %	0,3 %	3,4 %	4,9 %	4,4 %
ÚSC Celkem	0,7 %	0,5 %	0,3 %	0,2 %	0,1 %	0,2 %	0,6 %	0,4 %	0,3 %	2,3 %	3,7 %	2,9 %
3M termínovaný účet ČNB								0,2 %	0,1 %	1,5 %	5,0 %	4,6 %

Poznámka: Údaje pro tříměsíční termínovaný účet státní pokladny jsou k dispozici od roku 2020

Zdroj: Státní pokladna Ministerstva financí ČR, výpočty ÚNRR

Ještě intenzivněji ztrácejí depozita kupní sílu v období vysoké inflace, jak tomu bylo například v postpandemických letech 2022 a 2023. Paradoxně však růst cen (zde měřený jako meziroční přírůstek HICP, jenž k 31. prosinci 2024 dosáhl hodnoty 2,7 %) v loňském roce zpomalil natolik, že depozita uložená na termínovaném účtu ČNB nabízí vyšší zhodnocení, viz graf 6.

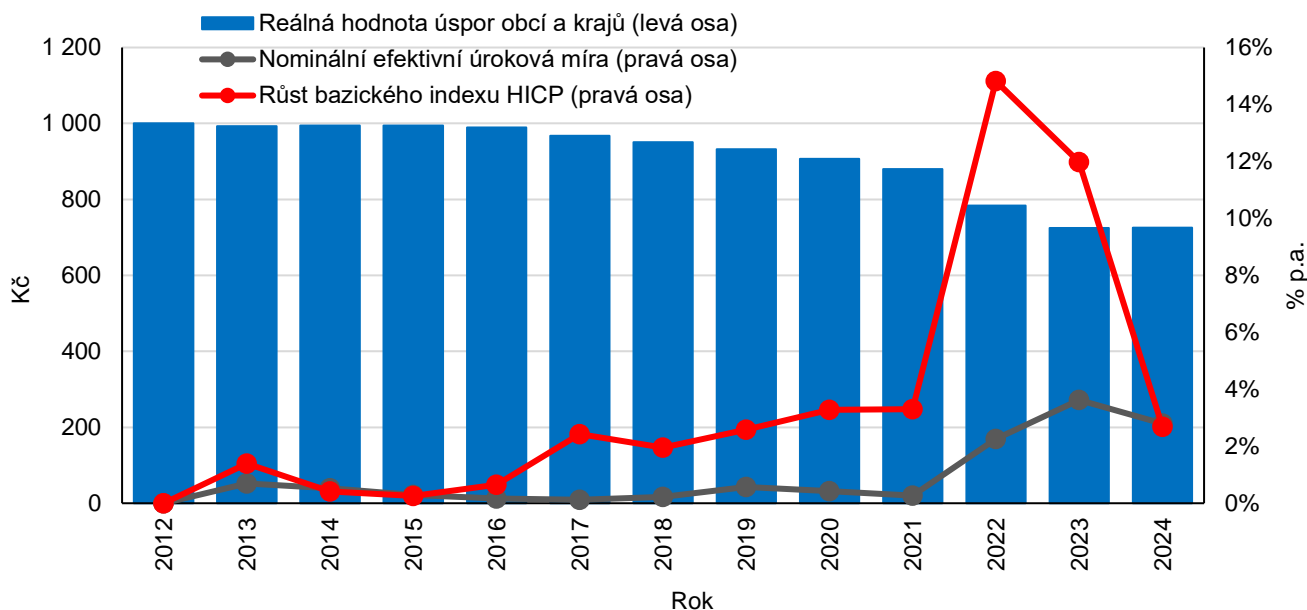
Graf 6: Nominální efektivní úroková míra ÚSC v letech 2013–2024

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, Česká národní banka, Český statistický úřad, výpočty ÚNRR

I přes tento paradox z posledních měsíců nelze vyvodit závěry o vhodnosti alokování úspor ÚSC jen do depozit. Toto je (makro)ekonomicky neefektivní. Výše diskutovaný konzervativní finanční management je příčinou ztráty kupní síly úspor obcí a krajů (viz graf 7). Za posledních 12 let se snížila hodnota depozit samosprávy s průměrnou efektivní úrokovou mírou natolik, že v roce 2024 mají její úspory jen 72,6 % hodnoty, kterou za celých 12 let držela na bankovních účtech, a to včetně úroků. Jinými slovy tato samospráva v roce 2012 do banky vložila řekněme tisícikorunu a v roce 2024 *ceteris paribus* vybrala 726 Kč včetně úroků. U obcí s méně než 100 obyvateli je to dokonce ještě méně. Jejich po dvanáct let úročená tisícikoruna měla *ceteris paribus* včetně úroků v roce 2024 hodnotu pouhých 664 Kč.

Graf 7: Vývoj reálné hodnoty úspor ÚSC v letech 2012–2024

Zdroj: Státní pokladna Ministerstva financí ČR, výpočty ÚNRR

Závěr

Obce a kraje stále pokračují v trendu akumulace úspor na bankovních účtech, které kvůli vysoké inflaci a nízkému zhodnocení ztrácí svou hodnotu. To je také částečně důsledek neefektivního finančního managementu zejména v případě menších obcí. Takto vysokou akumulaci prostředků nelze považovat za makroekonomicky optimální, protože není využívána k investiční aktivitě. Řešením může být například změna rozpočtového určení daní ve prospěch státního rozpočtu, která by kromě zpomalení kumulace prostředků samospráv znamenala také podporu hospodaření centrální vlády, které je naopak dlouhodobě deficitní. Dále by pak bylo vhodné zvýšit investiční aktivitu na úrovni obcí a krajů, což by vedlo ke zlepšení kvality života jejich obyvatel, nebo alespoň alokovat větší část svých úspor na lépe úročený termínovaný účet státní pokladny, čímž by došlo ke zpomalení ztráty jejich kupní síly. Tento krok se týká zejména menších obcí, jejichž investiční aktivita je limitována kapacitou dané samosprávy.